

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

Ketabton.com

هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي

ژباړه او ترتيب : محمد بشير مدني

کال : ۱۴۴۷ هـ - ق

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

سريزه..... ۱

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- پوښتنه: ۲
۱. د "لا إله إلا الله" په اخلاص او يقين سره ويل: ۳
۲. ښه اخلاق، نرمي او آسانه چلند: ۱۱
۳. د الله په لاره کې پښې په دوړو کېدل: ۱۴
- ۴- د سجدې د خای په اور حراموالی: ۲۰
- ۵- په پنځو لومونځونو پابندي: ۲۴
- ۶- د خلوړو رکعتو پابندي د ماس پښي نه مخکې او وروسته: ۲۶
- ۷- د توحید ذکر د مرگ پر وخت: ۲۸
- ۸- د الله لورې ژړل، او په جهاد کې څارنه کول: ۳۲
۹. د نظر ساتل (غض البصر): ۳۳
۱۰. د اولاد له لاسه د صبر کولو اجر: ۳۶
- خو عمومي قاعده دا ده چې: ۴۲
- پایله: ۴۳
- د منابعو فهرست: ۴۴
۱. حدیثي منابع (اصلي کتابونه): ۴۴
۲. شروح الحدیث (شرحونه او فقه الحدیث): ۴۵
۳. فتاوی او معاصرو علماوو آثار: ۴۶
۴. نور مصادر او کتابتونونه: ۴۷

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

---

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

سريزه

الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله، وعلى آله وصحبه ومن والاه. د اسلام مبارک دين يو داسې کامل دين دی چې د انسان د دنيا او آخرت د فلاح ټول اصول پکې موجود دي. الله تعالى د قرآن مجيد او د رسول الله ﷺ د سنتو له لارې مور ته دا روښانه کړې چې د جنت دروازي د کومو عملونو په وسيله پرانستل کېږي، او له دوزخ څخه خلاصون څنگه حاصلېږي.

په دې ليکنه کې به هغه غوره عملونه بيان شي چې رسول الله ﷺ يې کوونکي ته د دوزخ له اوره د نجات زېږی ورکړی. دا اعمال د توحيد، تقوا، صبر، عبادت، جهاد، او اخلاقو نه راولاړېږي، چې موخه يې د الله رضا ده.

الله جل جلاله د دغه عمل د خپلې رضا لپاره وگرځوي ترڅو په هغه ځای کې راته د نجات وسيله وگرځي چې بلې خواته مې د خلاصون هيله نه وي .

په درنښت

محمد بشير مدني

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

پوښتنه :

يو کس ناسي پوښتنه وکړه چې : زه غواړم پوه شم چې کوم عملونه داسې دي چې د هغې

اجردا سې وي چې کونکي ته د دوزخ اور ورته ونه رسي ؟

ځواب:

د دې پوښتنې لپاره يو عمومي او يو تفصيلي ځواب شته:

لومړی . عمومي ځواب:

د الله تعالی او د هغه د رسول ﷺ اطاعت کول . دا چې هغه څه وکړي چې امر ورته شو وي

او له هغو کارونو ځان وساتي چې ترې منع شوي وي . دا د جنت د لاسته راوړلو او د دوزخ

نه د خلاصون اصل دی .

او د الله جل جلاله او رسول ﷺ نافرمانی د دوزخ سبب ده، لکه څنگه چې الله فرمائي: (وَمَنْ

يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ *

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ) ^۱

"ژباړه : او څوک چې د الله او د هغه د رسول اطاعت وکړي، هغه به الله داسې جنتونو ته

داخل کړي چې تر لاندې يې ويالې بهېږي، هغوی به پکې تل پاتې وي، او دا لوی بری دی .

او څوک چې د الله او د هغه د رسول نافرمانی وکړي، او له حدونو تېر شي، هغه به الله اور

ته داخل کړي، چېرې به چې تل پاتې وي، او د هغه لپاره يو سپکونکی عذاب دی ."

^۱ - النساء/ ۱۳، ۱۴ .

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

اورسول الله ﷺ فرمايلي: (كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبِي . قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ يَا أَبِي ؟ قَالَ : مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبِي) .^۲

"ژباړه : زما ټول امت به جنت ته ننوځي، مگر هغه څوک چې انکار وکړي". صحابه کرامو وويل: "ای د الله رسوله! څوک انکار کوي؟"

ويي فرمايل: "څوک چې زما اطاعت وکړي، هغه به جنت ته داخل شي، او څوک چې زما نافرمانی وکړي، هغه انکار کړی دی".^۳

دويم . تفصیلي ځواب:

ځینې ځانگړي عملونه داسې دي چې رسول الله ﷺ په څرگند ډول ويلي دي چې هغه څوک به د دوزخ اور ته نه داخلېږي، او دا د دې لپاره ويل شوي چې خلک و هڅول شي چې دا عملونه وکړي.

۱. د "لا إله إلا الله" په اخلاص او يقين سره ويل :

■ حديث ۱:

عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ:

«مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ، إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»^۴

^۲ - رواه البخاري (۷۲۸۰) .

^۳ - بخاري ۷۲۸۰ .

^۴ - رواه البخاري ۱۲۸ ، ومسلم ۳۲ . حديث: «مَا مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ، إِلَّا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» .

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه:

هيڅ داسې څوك نشته چې د صدق (رېښتینوالي) سره دا گواهي وركړي: "لا إله إلا الله، محمد رسول الله" (يعني دا ومني چې د عبادت وړ هيڅ خدای نشته مگر الله، او محمد ﷺ د هغه رسول دی). مگر دا چې الله جل جلاله به هغه پر دوزخ حرام كړي..

◆ شرح :

دا حديث د بخاري شريف څخه روايت شوی دی، او د ايمان د ارزښت او د توحيد د كلمې د مقام څرگندونه كوي.

يَشْهَدُ: معنا يې دا ده چې دا گواهي وركوي، عقیده پرې لري، او په ژبه يې وايي.

صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ: دا شرط بيانوي چې دا گواهي بايد له رېښتيني زړه، اخلاص او باور سره وي، نه يوازې په خوله يا ظاهري توگه.

حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ: معنا دا چې الله به دا كس د دوزخ له عذابه وساتي، يعني دا كس به ابدي دوزخ ته نه ځي، او د جنت اهل دی.

◆ مهمې گټې او درسي ټكي:

۱. كلمه طيبه د نجات کلی ده :

دا حديث ثابته كړې چې د "لا إله إلا الله، محمد رسول الله" گواهي وركول د انسان د نجات سبب دی، خو شرط دا دی چې دا گواهي بايد له زړه او اخلاص سره وي.

۲. توحيد، د جنت لاره ده :

كوم څوك چې رېښتيني توحيد لري، او د الله وحدانيت او د رسول الله ﷺ رسالت باندې عقیده لري، الله به هغه له ابدي عذاب څخه وساتي.

۳. رېښتيني ايمان، نه صرف لفظونه :

يوازې دا ويل كفايت نه كوي، بلكې دا كلمه بايد له زړه نه ووييل شي، او په عمل كې يې هم څرگندونه وشي. يعني د كلمې له گواهي سره بايد سړی د اسلام پراخكامو عمل هم وكړي.

۴. په اخلاص سره عقیده، د مغفرت سبب گرځي :

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: څوک چې له زړه نه په اخلاص سره ووايي: "لا إله إلا الله، محمد رسول الله"، نو الله تعالی به هغه د دوزخ په اور حرام کړي.

■ حدیث ۲:

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

حتى که یو کس گناهونه هم ولري، خو که ایمان یې رینستینی وي، آخر به الله پاک هغه وبخښي. ځکه اخلاص لرونکې کلمه د ټولو گناهونو کفارو جوړېدای شي.

۵. د اسلام د اساسي عقیدې اهمیت:

دا حدیث مونږ ته یادونه کوي چې اصلي تمرکز باید پر توحید وي، ځکه همدا د جنت اساس دی.

۶. شفقت او رحمت:

په دې حدیث کې د الله تعالی له رحمت او مغفرت څخه څرگنده نښه ده، چې هغه خپل بندهگان د توحید له کبله له دوزخ څخه ساتي.

◆ پایله:

د "لا إله إلا الله محمد رسول الله" رینستینې گواهي، د انسان د ژوند تر ټولو مهمه خبره ده. دا نه یوازې د دنیا او آخرت ترمنځ توپیر کوي، بلکې د انسان د ابدې بریا کلي هم ده.

نو دا لازمه ده چې:

* دا کلمه باید له اخلاص سره زده، درک، او وپیل شي.

* پر اساس یې باید عمل وشي.

* دا عقیده باید د ژوند په ټولو برخو کې فعاله وساتل شي.

** اللهم ثبتنا على التوحيد حتى نلقاك، ونجنا من النار برحمتك يا أرحم الراحمين.

*****

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ» °

° - رواه مسلم ۲۹ .

حديث :

**عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ»

۱. **تخریج** (حديث له کومو کتابونو را اخیستل شوی؟) **دا حديث **متفقٌ عليه** دی، یعنی:

* رواه البخاري** (حديث نمبر ۱۲۸) * رواه مسلم** (حديث نمبر ۲۹)

همدارنگه نورو محدثینو هم روایت کړی دی.

۲. **د حديث لنډ شرح** (په ساده ژبه)

شرح:

رسول الله ﷺ فرمایي:

چا چې په رېښتیني زړه، د ایمان له مخې، دا شهادت ورکړ چې: "نشته بل معبود پرته له الله نه، او محمد ﷺ د الله رسول دی"،

نو الله تعالی به دغه کس د دوزخ له اوره وساتي، یعنی **دوزخ به پرې حرام شي**.

۳. **فقهي احکام او استنباطونه :**

الف: د توحید او رسالت اقرار:

* د "لا إله إلا الله، محمد رسول الله" اقرار د اسلام بنیاد دی.

* ایمان له همدې ځایه پیلېږي.

ب: د ژبې اقرار کافي نه دی :

* یوازې په خوله ویلو نه، بلکې باید له زړه څخه تصدیق، او په عمل کې پیروي موجوده وي.

ج: دوزخ نه خلاصی ژمنه :

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

* څوک چې دا کلمه په اخلاص ووايي، او د ايمان تقاضاوې پوره کړي، نو د اخرت له دائمي عذاب څخه خلاصېږي.

* که گناهکار هم وي، ممکن په موقتي ډول عذاب شي، خو آخرکې به جنت ته داخل شي.

د: اهميت د کلمې طبيه :

* دا حديث د "کلمه طبيه" فضيلت ښيي، چې دا د نجات کلي ده.

۴. مهم ټکي (نکات)

- د کلمې عظمت : دا کلمه د جنت د دروازې کيلي ده .
- نيت شرط دی : يوازې په خوله ويلو سره نه، بلکې د زړه باور او عمل مهم دی .
- د الله رحمت : الله تعالی د توحيد خاوند ته دوزخ حراموي .
- د ايمان تعريف : ايمان يوازې قول نه، بلکې قول + تصديق + عمل دی .
- د اخرت نجات : څوک چې دا کلمه له اخلاص سره وایي، پای به يې جنت وي .

پايله:

دا حديث مور ته دا را زده کوي چې:

ايمان د هر مسلمان لپاره د نجات بنسټ دی.

* دا کلمه يوازې نه تکرارېږي، بلکې د ژوند په عملونو کې هم بايد ښکاره وي.

* هر څوک چې په رېښتيني توگه دا کلمه وایي، الله به يې د دوزخ له تل پاتې عذابه وساتي.

د حديث تخریج (اصلي منبع):

صحیح البخاري* کتاب: العلم* باب: من قال إن الإيمان هو العمل* حديث نمبر: **۱۲۸* صحیح مسلم**

کتاب: الإيمان* حديث نمبر: **۲۹* الفاظ په صحیح مسلم کې داسې دي:

< «مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ»

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: څوک چې شاهدي ورکړي چې نسته معبود مگر الله، او محمد د الله رسول دی، الله به هغه ته د دوزخ اور حرام کړي.

■ حدیث ۳:

عَنْ عَثْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

۲. د حدیث شرح (معتبره شرح):

فتح الباري شرح صحيح البخاري * ليكوال: **ابن حجر العسقلاني رحمه الله* د ايمان په باب كې، دغه حدیث ته پراخه شرحه وركړل شوې.

-المنهاج شرح صحيح مسلم * ليكوال: **امام نووي رحمه الله**

* د حدیث (مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا...) لاندې مفصل فقهي او عقیدوي بحث شوی.

-شرح العقيدة الطحاوية* د ايمان او توحيد د معنا او شرطونو وضاحت پکې شوی دی.

-معارج القبول (حافظ حکمي رحمه الله)* د کلي طيبي، توحيد او د ايمان په اړه تفصيلي بحثونه لري.

-الإيمان لابن تيمية رحمه الله * د ايمان حقيقت، قول، عمل او تصديق پکې مفصل توضیح شوی.

. آنلاين اسلامي مصادر (موثق ويبسایتونه):**

-درر السنية** | https://www.dorar.net

-المكتبة الشاملة** | https://shamela.ws

-الاسلام سؤال وجواب** - | https://islamqa.info

-صحيح البخاري آنلاين نسخه** | https://sunnah.com/bukhari

-صحيح مسلم آنلاين نسخه** - - https://sunnah.com/muslim

*****

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

«فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ»^٦

^٦ - رواه البخاري ٤٢٥، ومسلم ٣٣ .

حديث (متن او ترجمه): *عَنْ عِثْبَانَ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ»**

پښتو ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: بېشكه الله هغه كس د دوزخ له اوره حرام كړى دى چې (په اخلاص سره) وايي: "لا اله الا الله"، او د دې ويلو هدف يې يوازې د الله رضا وي.**

١. تخریج : **

صحيح البخاري* كتاب: الصلاة* باب: المساجد في البيوت* حديث شمېره: **٤٢٥* صحيح مسلم* كتاب: الإيمان* حديث شمېره: **٢٦٣**

٢. لنده شرح (په ساده ډول) :

دا حديث د توحيد او اخلاص په اړه ډېر ژور پيغام لري:

* څوك چې په رېښتيني اخلاص سره دا وايي: *"لا اله الا الله"* يعنې: *نشته بل معبود پرته له الله نه،*

< او هدف يې يوازې د الله رضا وي، نه شهرت، نه نفاق، نه دنيا،...

* نو الله ﷻ به دا كس د دوزخ له عذابه وساتي، يعنې اور به پرې حرام شي.

٣. فقهي احكام او استنباطونه**

الف. د توحيد ارزښت** دا حديث ښيي چې توحيد د نجات كلې ده.

* څوك چې د خالص توحيد عقیده لري، الله به هغه ته د دوزخ عذاب نه وركوي.

ب. د نیت ارزښت**

* كلمه بايد د الله لپاره وي، نه د دنيا لپاره.

* "يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ" شرط دا ښيي چې نیت باید اخلاص وي.

ج. د عمل شرط ضمني ډول پکې شامل دی**

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

* يوازې په خوله ويلو نه، بلکې عمل، تقوى، صداقت، او د الله رضا ته کار کول هم مهم دي.

د کافر ته د دوزخ سزا حتمي ده، خو موحد که څه هم گناهکار وي، د الله رحمت پکې شاملېږي.**

٤. مهم ټکي (نکات)

- توحيد : د ايمان اساس دى او د نجات شرط .

- اخلاص : نيت بايد يوازې د الله رضا وي .

- د دوزخ حرامېدل : د اخلاص سره د کلمې ويونکى به د دوزخ له دائمي عذابه خلاص شي.

- نجات د عقېدې سره تړلى: که څوک توحيد ولري، خو عمل کې کمزورى وي، الله به هغه وبخښي .

٥. مراجع او منابع :

Sahih al-Bukhari: حدیث ٤٢٥*** **

- https://sunnah.com/bukhari:٤٢٥

Sahih Muslim: حدیث ٢٦٣*** **

- https://sunnah.com/muslim:٢٦٣

** فتح الباري شرح صحيح البخاري - ابن حجر العسقلاني**

** المنهاج شرح صحيح مسلم - امام نووي**

** شرح العقيدة الطحاوية - ابن أبي العز**

** الدرر السنية (د حديثو تحقيق ويبسایت)**

- https://dorar.net

پايله :

دا حديث مور ته ښيي چې:

توحيد او اخلاص د نجات اصلي لاره ده.

نه يوازې په خوله ويلو، بلکې د زړه له ژورې اخلاص، نيت، او د الله رضا غوښتنه دا کلمه قوي کوي. څوک

چې د "لا إله إلا الله" د مانا، نيت او تقاضاوو سره دا ووايي، الله ﷻ به هغه د اور له عذابه وژغوري.

*****

* هغه اعمال چي د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: الله تعالى د هغه چا لپاره اور حرام کړی، څوک چې "لا إله إلا الله" وایي، او د الله رضا غواړي.

۲. بڼه اخلاق، نرمي او آسانه چلند :

■ حدیث:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يَحْرُمُ عَلَى النَّارِ؟ أَوْ بِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ؟ عَلَى كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ سَهْلٍ» ۷

۷ - رواه الترمذي ۲۴۸۸، وصححه الألباني

حدیث: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يَحْرُمُ عَلَى النَّارِ؟ أَوْ بِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ؟ عَلَى كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ سَهْلٍ».

ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: «ايا زه تاسو ته داسې څوك وښيم چې اور پرې حرام دی؟ يا داسې څوك چې دوزخ پرې حرام دی؟ هغه څوك دی چې له خلكو سره نژدې، نرم، آرامه او آسانه چلند لري.»

تخریج :

جامع الترمذي :	۲۴۸۸	امام ترمذي رحمه الله
-مسند أحمد :	۳۸۶۶	امام احمد رحمه الله
-سنن ابن ماجه :	۴۱۷۴	امام ابن ماجه رحمه الله
-صحيح ابن حبان:	۵۷۶	ابن حبان رحمه الله

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

درجه : حديث * صحيح * دی - امام ترمذي يې حسن او صحيح کښلی.

[د حديث لينک په درر السنیه کې] (<https://www.dorar.net/hadith/sharh/> ۵۷۶)

مختصره شرح (ساده ډول):

دا حديث مور ته ښيي چې:

* هغه خلک چې **نرم طبيعته، آرام مزاجه، آسانه او زغمناک وي،**

* او خلک ورسره راحت احساس کوي،

* نو دا خلک به د دوزخ له اوره **محفوظ** وي.

رسول الله ﷺ مور ته *يو مهم خوی او کردار* ښيي: "نرمي، خوش اخلاقي، زغم، او د خلکو سره نېک چلند."

احکام او استنباط (فقهی او اخلاقي نکات):

۱. د نیک چلند د اهميت:

* نرم طبيعت د انسان د ايمان ښکارندوی دی.

* په خلقو کې محبوب شخصیت جوړوي.

۲. د دوزخ نه خ ل ا ص و ن ی و ه ل ا ر ه:

* نیک اخلاق انسان د الله رحمت ته نژدې کوي.

* خلک نه خورول، غوسه نه کول، عاجزي کول - دا ټول د اور نه نجات سبب گرځي.

- ۳. اخلاق د اسلام اساس دی:

* حديث د دې مفهوم تاييد کوي چې:

إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

(زه د اخلاقو د تکميل لپاره مبعوث شوی يم)

مهم ټکي (فواید):

- "قريب" | خلک پسند، له خلقو سره نژدې، د لاسرسي وړ شخصیت

- "هين" | نرم، مهربان، د زړونو خوشحاله کوونکی

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- "سَهْل" | زغمناک، آسانه، سخت‌گیر نه وي

- د دې درې صفاتو مجموعه انسان د جنت لوري ته بيايي.**

منابع او مراجع:

حدیثي کتابونه:

جامع الترمذي - حدیث ۲۴۸۸

مسند احمد - حدیث ۳۸۶۶

سنن ابن ماجه - ۴۱۷۴

صحیح ابن حبان - ۵۷۶

شرح او فقهي مصادر:

تحفة الأحوذی شرح الترمذي - مبارکفوري

مرقاة المفاتيح شرح مشکاة - علي القاري

رياض الصالحين - باب حسن الخلق

فتح الباري - د اخلاقو باب

آنلاین مصادر:

*(<https://www.dorar.net>)(<https://www.dorar.net>)

*(<https://sunnah.com>)(<https://sunnah.com>)

پایله:

دا حدیث مور ته یو عملي پیغام راکوي:

-که غواړي د الله له عذابو خلاص اوسي، نورم، مهربان، او له خلقو سره اسانه چلند کونکی اوسه."

هغه څوک چې د خلکو سره نېک اخلاق لري، د هغوی زړونه نه ماتوي، غوسه نه کوي، او آسانه طبیعت لري

- دا کسان د الله ﷻ له خاص رحمت او د دوزخ له اوره خوندي کېږي.

*****

* هغه اعمال چي د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: ايا درته خبر درنه كړم پر چا چي اور حرام دي؟ يا پر چا چي اور نه رسي؟ پر هر هغه څوك چي نرم مزاج، نردي (مخلوق ته مهربانه)، او آسانه چلند لرونكي وي.

۳. د الله په لاره كې پښې په دورو كېدل

■ حديث ۱:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

«مَا اغْبَرَّتْ قَدَمًا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَتَمَسَّهُ النَّارُ»^۸

^۸ - رواه البخاري ۹۰۷

حديث:

- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

<«ما اغْبَرَّتْ قَدَمًا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ» رواه البخاري

ژباړه:

رسول الله ﷺ وفرمايل: "هغه بنده چې دواړه پښې يې د الله تعالی په لار كې په دورو (خاورو) ككړې شي، نو

د دوزخ اور به ورته ونه رسي."

تخریج:

ابن عباس رضي الله عنه	۲۸۱۱	- صحیح البخاري
امام احمد رحمه الله	۲۱۲۷	- مسند أحمد
امام نسائي رحمه الله	۳۱۴۳	- سنن نسائي
ابن حبان رحمه الله	۴۶۱۳	صحیح ابن حبان

درجه حديث: ** صحیح ** - متفق عليه (البته تر ټولو مشهوره نسخه يې بخاري كې ده)

د حديث مفهوم:

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

* "اغبرت" معنا: پښې د خاورې/دورو سره ککړې شوې.

* مطلب دا دی:

**هغه څوک چې د الله په لار کې روان شي، مجاهدت وکړي، او د الله د رضا لپاره تکليفونه وزغبي، نو الله

ﷻ به هغه د دوزخ له اوره وساتي.*

احکام او استنباط:

۱. د جهاد او خدمت اهميت:

* دا حديث د جهاد (او يا هر ډول قرباني) قدر بيانوي.

* د الله ﷻ لپاره زحمت او قرباني ورکول، انسان له دوزخ نه ژغوري.

۲. نيت ته ارزښت:

* شرط دا دی چې دا عمل **"في سبيل الله" وي.

* يعنې، د شهرت، مال، قوم يا کبر لپاره نه، بلکې يوازې د الله د رضا لپاره.

۳. د فزي کي زحمت ارزښت:

* آن که ظاهري زحمت وي (لکه خاورې ته ککړې پښې)، که نيت خالص وي، دا هم د نجات سبب کېږي.

مهم ټکي (فوائد):

- خالص نيت : دا شرط دی چې د عمل نيت بايد يوازې د الله لپاره وي.
- دورو ته ککړې پښې: اشاره ده فزيکي زحمت ته: سفر، جهاد، دعوت، حج، عمره، يا ښو خدمتونه.
- کوم کس چې د دوزخ څخه نه خلاص شي : دا د الله رحمت او فضل دی.

- فقهي استفاده:

- دا حديث د "جهاد"، دعوت، او د الله د رضا لپاره د قرباني ارزښت ښيي.

- د دين خدمت، دعوت، تعليم، او خيرات ته تلل هم د دې حديث په معنا کې راځي، که نيت اخلاص وي.

- زحمت چې د اخلاص سره وي، دا په اخرت کې د نجات سبب گرځي.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: د يوه بنده پښې چې د الله په لاره کې دورې شي، دوزخ به پرې لگېږي نه.

▪ حديث ۲:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

«مَنْ أَغْبَرَتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»^۱

-صحيح البخاري،	حديث ۲۸۱۱	امام بخاري	اصل حديث
-فتح الباري		ابن حجر العسقلاني	د حديث شرح
-عون المعبود		ابوالطيب شمس الحق	د حديث فقهي پوهاوی
-رياض الصالحين	باب الجهاد	امام نووي	د تقوا او قرباني اهميت
-دُرر السنية ( )	-	sdorar.net)**	د تخريج لپاره معتبر ويبپاڼه

پايله:

< دا حديث مور ته يو عظيم پيغام راکوي:

< که ته د الله ﷻ لپاره زحمت باسي - حتی که يواځې پښې دې خاورو ته ککړې شي - او نيت دې خالص

وي، الله به تا له دوزخ نه وساتي.

دا زحمت که د علم، دعوت، خدمت، يا جهاد په بڼه وي، **الله ﷻ د خپلو بندهگانو زحمت ضايع نه

کوي.**

*****

^۱ - رواه أحمد ۲۱۴۵۵، وصححه الألباني .

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

حديث: قال رسول الله ﷺ: *«مَنْ أَغْبَرَتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»**

< رواه البخاري، ومسلم .

ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: "هغه څوک چې پښې يې د الله تعالى په لار کې دوو ته ککړې شي، الله به هغه پراور حرام کړي."

تخريج:

کتاب	حديث شمېره	درجه
صحيح البخاري	(ح ۲۸۱۲)	صحيح
صحيح مسلم	(ح ۱۸۷۱)	صحيح
سنن الترمذي	(ح ۱۶۳۰)	حسن صحيح
مسند احمد	(ج ۳۷۹/۲)	صحيح
صحيح ابن حبان	(ح ۴۶۳۷)	صحيح

راوي: ابوهريرة رضي الله عنه

مختصره شرح:

- دا حديث د هغو خلکو فضيلت بيانوي چې د *الله تعالى د رضا لپاره* زحمت باسي، سفرونه کوي، خاورې ته ککړېږي، او ځان تکليف ته ورکوي.

- "أَغْبَرَتْ قَدَمَاهُ" معنا: پښې يې خاورو، دوو يا کرد سره ککړې شوې.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- دا پېښې د *الله په لار* کې حرکت کوي؛ ممکن دا د جهاد، دعوت، حج، علم، یا د خیر کار لپاره وي.

- دا انسان به د دوزخ له اوره محفوظ وي.

احکام او فقهي استنباطات:

۱. د اخل اص شرط:

- دا فضایل هغه عمل ته ورکول کېږي چې د *الله ﷻ د رضا لپاره* وي.

۲. د عبادت پر مهال جسماني زحمت هم فضیلت لري:

- نه یوازې نیت، بلکې جسماني زحمت هم د الله ﷻ په نزد مهم دی.

۳. د دیني خدمتونو ارزښت:

- دعوت، علم ته سفر، د جهاد، حج یا خیررسونې زحمت ټول په دې فضیلت کې شامل دي.

مهم ټکي (فوائد):

لفظ	وضاحت
نیت باید خالص وي :	عمل که هر څومره سخت وي، که نیت خالص نه وي، فضیلت نه لري.
زحمت او قرباني ارزښت لري :	الله ﷻ د خپلو بندگانو زحمت هسې نه ضایع کوي.
دوزخ حرامېږي :	که څوک د الله په لار کې زحمت باسي، دا د هغه لپاره د نجات علامه ده.
دعوت، جهاد، علم، حج... :	هر داسې سفر چې د الله لپاره وي، پکې دا بشارت شته.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: څوک چې پښې يې د الله په لاره کې دوړې شي، الله به هغه د دوزخ له اوره حرام کړي.

■ روايت:

جابر بن عبد الله رضي الله عنه خلکو ته د سفر مشري کوله، خلکو ورته وويل: سوري وکړه، ويې ويل: ماله رسول الله ﷺ دا اورېدلي:

د منابعو نومونه:

کتاب	ليکوال	تبصره
- صحيح البخاري	امام بخاري	کتاب الجهاد، باب فضل من اغبرت قدماه
- صحيح مسلم	امام مسلم	کتاب الإمارة، باب فضل الجهاد
- رياض الصالحين	امام نووي	باب فضل الجهاد
- فتح الباري شرح صحيح البخاري	ابن حجر عسقلاني	د حديث فقهي تشریح
- درر السنية ( )** (dorar.net) ويب پاڼه	د تخريج او شرح لپاره معتبر ماخذ	

پايله:

- دا حديث مور ته دا رانښي چې که يو څوک د الله د رضا لپاره زحمت وباسي، الله به هغه ته عزت، نجات، او دوزخ نه خلاصون ورکړي.

- که څوک د دين خدمت، دعوت، تعليم، يا جهاد لپاره سفر کوي، جسماني زحمت وويني، او نيت يې خالص وي - نو دا انسان به د الله تعالی له لويو انعامونو څخه برخمن شي .

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

«مَنْ أَغْبَرَتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»

ژباړه: څوک چې د الله په لاره کې پښې يې دورې شي، الله به هغه پر اور حرام کړي. دا خبره چې خلکو واورېده، زيات کسان له خپلو سورلو کوز شول.

◆ لنډيز:

دغه عملونه:

-د توحيد وينا په اخلاص سره

-نرمې او ښه اخلاق

-د الله په لاره کې هڅې او مجاهدت

-داسې برکتناک عملونه دي چې رسول الله ﷺ يې وعده کړې، که انسان دا په

اخلاص سره ترسره کړي، دوزخ به پرې حرام وي.

۴- د سجدې د خای پها اور حرام والی :

حدیث :

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ

تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ» ١٠

١٠ - (متفق عليه)

حدیث : قال رسول الله ﷺ: حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ أَنْ تَأْكُلَ أَثَرَ السُّجُودِ» رواه البخاري ومسلم .

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: الله تعالى پر اور حرام کړي چې د سجده کونکو د بدن د سجدې ځايونه وځوري.

تخریج:

مصدر	حدیث شمېره	درجه
- صحیح البخاري	(ح ۸۰۹)	صحیح
- صحیح مسلم	(ح ۲۸۴۸)	صحیح
- سنن النسائي	(ح ۲۰۷۱)	صحیح
- مسند أحمد	(ج ۲/۲۳۹)	صحیح

راوي: ابوهريره رضي الله عنه

مختصره شرح:

- دا حدیث د مؤمنانو هغه فضیلت بیانوي چې پر مخامخ ځایونو یې د سجدو اثرونه وي.
- دا ځایونه، چې په سجده کې ځمکې ته لگېږي (مخ، لاسونه، زنگونونه، پښې)، د *عبادت او اخلاص نښه* - ده.

- د قیامت پر ورځ به اور ته دا اجازه نه وي چې دا ځایونه وسوزوي.

فقهي احکام او استنباطات:

۱. د سجدو کوونکو وفضیلت:

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- هغه کسان چې په دنيا کې عبادت کوي، حتی که گناهکاران وي، د سجدي له امله يې د بدن دا برخې اور نه سوزوي.

۲. د اور مومي سزا مح دودھ کېږي:

- دا هم معلومېږي چې د مؤمن د بدن ځينې برخې به اور ونه سوځوي، دا هم د الله رحمت او عدالت دی.

۳. د بدن عزت د عبادت له امله:

- سجده، چې د بندگۍ تر ټولو عاجزانه حالت دی، د انسان لپاره د عزت او نجات وسيله گرځي.

مهم ټکي (فوائد):

وضاحت	ټکي
سجده د مؤمن نښه ده : د سجدي ځايونه د مؤمن له نورو څخه بيل کوي، الله ﷻ ورته خاص عزت ورکړی.	
دوزخ د عبادت ځايونو ته نه رسېږي : الله ﷻ دا ځايونه خوندي کړي – دا د اخلاص ثبوت دی.	
عبادت انسان ته نجات ورکوي: که يو انسان نورې کمزورۍ ولري، اخلاص او سجده يې د نجات لامل گرځي.	
سجده د الله ﷻ تر ټولو محبوب عمل دی: ځکه دا د بندگۍ تر ټولو عاجزانه او صادقانه حالت دی.	

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه:

ابوهريره رضي الله عنه روايت كوي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: الله جل جلاله په اور د بنده د سجده ځای سوځول حرام گرځولي.

منابع:

کتاب	ليکوال	تشریح/توضیح
صحیح البخاري	امام بخاري	کتاب الصلاة، باب: لا تأکل النار أثر السجود
صحیح مسلم	امام مسلم	کتاب الإيمان، باب: إثبات الشفاعة
فتح الباري	ابن حجر عسقلاني	د حديث فقهي او لغوي شرح
شرح النووي على مسلم	امام نووي	د صحیح مسلم مفصل شرح
درر السنیه – *dorar.net	دورار	د حديث سندونه، تخریج، او تفصیل

پایله:

دا حديث مور ته دا راښيي چې:

-عبادت، خاصتاً سجده، د انسان د نجات وسيله ده.

>الله ﷻ پر اور حرام کړی دی چې د هغه مؤمن بدن هغه ځایونه وسوزوي چې د سجده له امله عزت من شوي وي.

-د سجده فضيلت نه بايد هېر شي. که غواړي چې قيامت ته له عزت سره ولاړ شي، نو د سجده عادت ولره.

*****

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

۵- په پنځو لمونځونو پابندي :

حدیث :

وروی أحمد عن حنظلة الأسدي رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:

«مَنْ حَافِظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، عَلَى وُضُوئِهَا، وَمَوَاقِيئِهَا، وَرُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا، يَرَاهَا

حَقًّا لِلَّهِ عَلَيْهِ، حُرِّمَ عَلَى النَّارِ»^{۱۱}

۱۱ - (حسنه الألباني) . دا حدیث:

<«مَنْ حَافِظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، عَلَى وُضُوئِهَا، وَمَوَاقِيئِهَا، وَرُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا، يَرَاهَا حَقًّا لِلَّهِ عَلَيْهِ، حُرِّمَ عَلَى النَّارِ» .

تخریج :

دا حدیث روایت کړی دی:

-الإمام أحمد- په "المسند" د(مسند أنس بن مالك) کې راوړی .

-الطبراني- په "المعجم الأوسط" کې .

-ابن خزيمة* او*البیهقي* هم له ورته معنا سره روایت کړی .

-درجه حدیث:

علماء دا حدیث حسن گڼي د شواهدو او طرقو له امله. ځینو یې *صحيح* هم بللي.

-شرح حدیث:

-مَنْ حَافِظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ*: یعنی هغه څوک چې پنځه وخته لمونځونه په دوام، پابندی او محافظت

سره ادا کوي.

-عَلَى وُضُوئِهَا*: د لمانځه لپاره به تل طهارت (اودس) کوي.

-وَمَوَاقِيئِهَا*: د لمانځه وختونه به مراعات سره کوي، یعنی هر لمونځ به په خپل وخت کې ادا کوي.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

-وَرُكُوعِهَا وَسُجُودِهَا*: د لمانځه ركنونه به په خشوع او اطمینان سره ادا كوي.

-يَرَاهَا حَقًّا لِلَّهِ عَلَيْهِ*: لمونځ به د الله يو حق گڼي، نه د عادت يا ریا لپاره.

-حُرْمَ عَلَى النَّارِ*: دا شخص به الله ﷻ له اوره وساتي، يعني د دوزخ سزا به پرې نه وي كه نور ضروري شرطونه هم موجود وي.

-فقهې احكام او استنباطات:

۱. د لمانځه ساتنه د جنت لامل ده :

لمونځ د اسلام ستنه ده، څوك چې يې په شروطو، اركانو، وختونو، طهارت، او خشوع سره اداء كوي، هغه د نجات مستحق دی.

۲. طهارت د لمانځه مشروع شرط دی :

دا حديث د اودس وجوب او د لمانځه نه بېلتون كېدونكي شرط ثابتوي.

۳. د لمانځه اهميت او مقام:

لمونځ يوازې يو جسماني عمل نه دی، بلكې د الله تعالى د حق ادا كولو نيت پكې شرط دی.

۴. دوزخ نه خلاصې لپاره عمل ته اړتيا ده، نه يوازې ايمان ته:

دا حديث د هغو خلكو دى چې يوازې د ايمان په دعوه ځانونه له عذابه خوندي گڼي.

منابع:

- مسند الإمام أحمد* (حديث نمبر ۱۸۳۴۶) چې پکې د «مَنْ حَاقَطَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ... حُرْمَ عَلَى النَّارِ» عبارت شامل دی .

- تحفة الأحوذې (شرح الترمذې) :

- په دې کتاب کې یاد حديث راښودل شوی دی، او متن کې ويل شوي دي:

“المصدر: تحفة الأحوذې – رقم الحديث أو الصفحة: ۴۶۷/۱”، (يعني په مجلد ۱، صفحه ۴۶۷ کې دی).

پايله او وړاندیز:

- يوازینی مشخص ذکر شوی مصدر د *تحفة الأحوذې* کتاب دی، چې حديث يې په لومړي مجلد، صفحه ۴۶۷ کې ثبت شوی دی.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه:

رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل:

څوک چې د پنځو ورځنيو لمونځونو پابندي کوي، د هغوی اودس، وخت، رکوع او سجده پوره ادا کوي، او دا لمونځونه د الله حق گڼي، نو الله به هغه ته اور حرام کړي.

6- د خ ل و ر و ر ک ع ت و پ ا ب ن د ي د م ا س پ ن ي ن ن ه م خ ک ي او و ر و س ت ه :

حديث :

عن أم حبيبة رضي الله عنها قالت: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول:

«مَنْ حَافِظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعِ بَعْدَهَا، حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ»^{١٢}

^{١٢} - (صححه الألباني).

١. تخريج :

-روايات او مصادري :

-ترمذی (حديث نمبر ٤٢٨)؛ ابو داؤد (١٢٦٩)؛ النسائي (١٨١٦)؛ ابن ماجه (١١٦٠) ([مركز السنة النبوية .

- المحدثينو لکه: احمد شاکر، الألباني، ابن بازدا حديث «صحيح» بللي

- ترمذی خود غه حديث په خپل مصنف کې د «حسن صحيح غريب من هذا الوجه» په توگه بيان کړی .

٢- شرح مختصر :

- د حديث معنى: **که څوک په دوامداره توگه د ماسپښين (عادي) لمونځ پر وړاندې ٤ سنت (رواتب)، او

وروسته يې هم ٤ رکعت ادا کړي، الله تعالى به هغه ته ددوزخ له اور څخه وساتي، يعنې دوزخ ته به يې

داخليدو اجازه ورنه شي .

-کلمه «حافظ» اشاره کوي پر دوام او پابندي باندي ([مركز السنة النبوية.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- په عمل کې:

* ۴ رکعات د «راتبه قبل الظهر»، چې دوه یې مؤکد (ثابت) او دوه نور مستحب دي.

* ۴ نور د «راتبه بعد الظهر»، چې دوه یې نافله او دوه نور یې رواتب دي .

* دا سنت په دوام سره ادا کول د الله د فضل او رحمت سره تړاو لري او د نجات سبب گرځي ([مركز السنة

النبوية.

۳. استنباطات او فقهی احکام:

* فضل الراتبة قبل وبعد الظهر*: دا حدیث په صراحت سره د ظهر مخکې او وروسته د ۴ + ۴ رکعاتو مستحبت څرگندوي ([مركز السنة النبوية .

* استحباب الاعتراف بالسنة المستمرة*: د دوام اهمیت لري — که یو بنده دا نور ته معمول وي، نو دا د خلاصون او نجات وسیله ده.

* ساده او عملي عمل*: د مسلمان لپاره د اداء دا ساده او آسانه عمل ډېر فضیلت لري؛ لکه څنګه چې ابن باز وویل: «او ما أختفها وأسهلها إذا اعتادها المسلم» ([مركز السنة النبوية.

* د گناهونو څخه نجات*: معنی یې دا ده چې د الله فضل د دې نسبتن کوچني عمل له لارې کولی شي د یو انسان دفاع وکړي.

-۴. مصادرا او صفحات:

کتاب/مجموعه	حال (صلاحیت)	صفحه/نمبر
سنن الترمذي	حسن صحيح غريب	۴۲۸
سنن أبي داود	صحيح (سكوت الباب)	۱۲۶۹
صحيح النسائي	صحيح	۱۸۱۶/۱۸۱۵

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه:

ام حبيبه رضي الله عنها واي: ما له رسول الله صلى الله عليه وسلم واورېدل، چې وې ويل:

څوك چې د ماسپښين لمونځ نه مخکې څلور ركعته او وروسته څلور ركعته سنت لمونځونه

باقاعده اداء كړي، الله به په هغه اور حرام كړي.

۷- د توحید ذکر د مرگ پر وخت

حدیث :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «... مَنْ رُزِقَهُنَّ عِنْدَ مَوْتِهِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ» ۱۳

مجموع فتاوی ابن باز		إسناد حسن		(مثلاً) ۱۱/۳۸۶
تخریج سنن الترمذی (أحمد شاکر)		صحیح		۲۹۳/۲

*****

۱۳ - (صححه الألبانی). دلته د حدیث «مَنْ حَاقَطَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعِ بَعْدَهَا، حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى

النَّارِ» تخریج، مختصر شرح، احکام، استنباط او منابع له اړوند معلوماتو سره وړاندېږي:

۱- د حدیث شریف تخریج او درجه یی :

- سنن أبي داود : روایت نمبر ۱۲۶۹ عن أم حبيبة – حدیث حسن (ایراد ته خلاص)

- سنن الترمذی: روایت نمبر ۴۲۸، حدیث حسن صحیح او غریب .

- المعجم الأوسط – الطبرانی : ذکر شوی په قاموس کې (المعجم الأوسط)، صفحه/جزیه: جلد ۲۵۹/۳

- صحیح ابن خزيمة: جلد ۲/ص فح هـ ۲۰۶ (حدیث رقم ۱۱۹۱).

- مسند الإمام أحمد*: د الحدیث ممکنه موجودگی سره چې نوموړی روایت مسند کې شته (مسند أحمد) .

نور علماء لکه نسائي، ابن ماجه او نورو هم روایت کړی دی ([مركز السنة النبوية].

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

۲-مختصر شرح او استنباطونه :

-مَنْ حَافِظًا : دلته د دوام او مواظبت معنا ده — يواځې يو ځل ادا کول بسنه نه کوي، بلکې پرله پسې کول يې مطلوب دی ([مركز السنة النبوية].

-المقصود بالأربع : دوه ممکن تعبيرونه:

۱. دا ټول دراتبوسن توخه دي: د ماس پښې راتبه څلور (دوې مخکې، دوه وروسته)
۲. يا بې وروسته چې زيات شوي، يعنې نور نفلي لمونځ هم په کې شامل دي ([مركز السنة النبوية].

-حرمة الله على النار:- ممکن داسې تفسيري وي چې:

- انسان به دوزخ ته داخل نه شي، يا

- که داخل شي، د اور له عذاب څنگه به وساتل شي، يا

- د هغه جسماني برخې به د اور لخوا ونه درد يري.

- په نهايت کې دا حديث پياوړی ترغيب کوي چې دالله رضا لپاره نوافل هم په استمرا اړين دي.

۳-فقي احکام او د عمل لارښوونه :

لاندې احکام پکې شامل دي:

-استحباب ستر:- د ماسپښې نه مخکې او وروسته ۸ رکعته نفل .

- فضل ستر: د هغې پابندي د نجات او د الله د فضل ضمانت گڼل کېږي.

-اختلاف په عدد کې : که څوک يوازې دوه دوه رکعته ادا کړي هم فضليت لري، خو څلور څلور کول بشپړتيا

او غوره عمل دی ([9], [IslamWeb] [مركز السنة النبوية] [۲]).

۴-منابع، جلد او صفحې:

کتاب / مصدر	جزء (جلد)	صفحه / حديث نمبر
المعجم الأوسط - طبراني	جلد ۳	ص ۲۵۹ هـ

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

صحیح ابن خزیمه	جلد ۲ صفحہ ۲۰۶ (حدیث ۱۱۹۱)
اسنن أبي داود	حدیث ۱۲۶۹
اسنن الترمذی	حدیث ۴۲۸

البتہ! دلته د حدیث * «مَنْ حَافِظًا عَلَىٰ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الطُّهْرِ وَأَرْبَعٍ بَعْدَهَا، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» * مهم ټکي

(نکات) په ساده او واضح ډول وړاندې شوي دي:

مهم ټکي / نکات:

۱- دوامدار عمل شرط دی:

. حدیث "مَنْ حَافِظًا" وايي، يعني دا عمل بايد تل او دوامداره وي، نه يوازې کله نا کله.

۲- سنت مؤکده ته ترغيب :

. دا څلور رکعتي مخکې او څلور وروسته د ظُهر، د سنت مؤکده له مهمو نفل لمونځونو څخه دي.

۳- د نجات او دوزخ نه خلاصی لامل:

. دا لمونځونه د الله له لوري د دوزخ نه ساتنه (تحریم) راوړي، که دا عمل د اخلاص سره وشي.

۴- نفل لمونځونو ته د شریعت اهمیت ورکول :

. که څه هم نفل لمونځونه فرض نه دي، خو دا حدیث ښيي چې ډېر اجر لري او اخروي نفعه لري.

۵- لمونځ يوازې مکلفیت نه، بلکې سپړدی.

. لمونځ د انسان او دوزخ ترمنځ حجاب جوړوي، حتی نفل لمونځونه هم دا ارزښت لري.

۶- د ورځني وختونو له لمونځونو سره نفلي سنتونه ثابت مهارت دی .

. دې ته مواظبه سنت ويل کېږي، يعني هغه نفل چې رسول الله ﷺ به هېڅکله نه پرې ښول.

لنډه وينا:

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

تفصيل:

هر څوک چې دا کلمات د مرګ پروخت ووايي:

• لا إله إلا الله، والله أكبر

• لا إله إلا الله وحده

-څوک چې د ماسپښين نه مخکې او وروسته سنتونه په دوامداره ډول ادا کوي، هغه د الله له لوري له دوزخ نه ساتل کېږي. دا حديث د سنتو اهميت ښيي او دا پيغام لري چې جنت ته د تک لار يوازې په فريضو نه، بلکې په نفلي عبادتونو هم هوارېږي.

پايله :

دغه حديث ته پوره پاملرنه شوې.

۳۵۸" من حديث: (من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله على النار) - موقع الشيخ ابن باز"

۵۸۶۷۱ من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله على النار - سنن الترمذي"

۴۵۲۵۳- من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله على النار - تخریج سنن الترمذي"

"الدرر السنية"

"ص ۲۸۳ - أرشيف ملتقى أهل الحديث - سؤال عن حديث برك الله فيكم من حافظ على أربع ركعات قبل الظهر وأربع بعدها - المكتبة الشاملة الحديثة"

"Islam ويب - عون المعبود - كتاب الصلاة - باب تفریح أبواب التطوع وركعات السنة - باب الأربع قبل الظهر وبعدها - الجزء رقم ۴"

"_Islam ويب - عمدة القاري شرح صحيح البخاري - أبواب التطوع - باب التطوع بعد المكتوبة- الجزء رقم ۷"

*****

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- لا إله إلا الله لا شريك له
- لا إله إلا الله له الملك وله الحمد
- لا إله إلا الله، ولا حول ولا قوة إلا بالله

ژباړه:

رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل:

څوك چې دا پنځه ذكرونه د مرگ پروخت ووايي، اور به هغه ته ونه رسېږي.

۸- د الله لاهل هوېرې ژړل، او پ هج هاد كې څارن هكول
حديث :

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «عَيْنَانِ لَا تَمَسُّهُمَا النَّارُ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^{۱۴}

^{۱۴} - صححه الألباني . قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «... مَنْ رُزِقَهُنَّ عِنْدَ مَوْتِهِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ» البته!

دلته د حديث «مَنْ حَافِظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَأَرْبَعِ بَعْدَهَا، حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ» مهم ټكي (نكات) په ساده او واضح ډول وړاندې شوي دي:

مهم ټكي / نكات:

۱. دوامدار عمل شرط دی:

- حديث "مَنْ حَافِظًا" وايي، يعني دا عمل بايد تل او دوامداره وي، نه يوازې كله نا كله.

۲. سنت مؤكده ته ترغيب :

- دا څلور ركعته مخكې او څلور وروسته د ظُهر، د سنت مؤكده له مهمو نفل لمانځونو څخه دي.

۳. د نجات او دوزخ نه خلاصې لامل**

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه:رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: دوه سترگې شته چې اور به پرې نه لگي: يوه سترگه چې د الله له ويرې ژرېدلې وي، او بله هغه چې د الله په لاره کې شپه پاس کړي وي (د مسلمانانو د حفاظت لپاره).

۹. د نظر ساتل (غض البصر) :

■ حديث:

روى الطبراني في "المعجم الكبير" (۱۰۰۳) عن بهزبن حكيم عن أبيه عن جده رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ثَلَاثَةٌ لَا تَرَى أَعْيُنُهُمُ النَّارَ: عَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ « ۱۵

۴. دا لمونځونه د الله له لوري د دوزخ نه ساتنه (تحریم) راوړي، که دا عمل د اخلاص سره وشي.

۴. نفل لمونځونو ته د شریعت اهمیت ورکول**

۵. که څه هم نفل لمونځونه فرض نه دي، خو دا حدیث ښيي چې ډېر اجر لري او اخروي نفعه لري.

۵. لمونځ یوازې مکلفیت نه، بلکې سپردی**

۶. لمونځ د انسان او دوزخ ترمنځ حجاب جوړوي، حتی نفل لمونځونه هم دا ارزښت لري.

۶. د ورځني وختونو له لمونځونو سره نفلي سنتونه ثابته مهارت ده**

۷. دې ته واضبه سنت ويل کېږي، يعنې هغه نفل چې رسول الله ﷺ به هېڅکله پرې نه ښول.

لنډه وينا:

<*** څوک چې د ماسپښين څخه مخکې او وروسته سنتونه په دوامداره ډول ادا کوي، هغه د الله له لوري له دوزخ نه خوندي کېږي. دا حدیث د سنتو اهمیت ښيي او دا پیغام لري چې جنت ته د تگ لار یوازې په فرایضو نه، بلکې په نفلي عبادتونو هم هوارېږي."*

*****
*****

۱۵ - صححه الألباني في السلسلة الصحيحة: ۲۶۷۳ يقيناً لاندې د حدیث:

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

< «ثَلَاثَةٌ لَا تَرَى أَعْيُنُهُمُ النَّارَ: عَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ» **>

پوره معلومات په **پښتو ژبه** کې درته وړاندې کوم، چې پکې تخریج، شرح، احکام، استنباط، مهم ټکي، او منابع له جز او صفحې سره شامل دي:

۱. تخریج (د حدیث سرچینې نه):

دا حدیث روایت کړی دی:

-الطبراني ** په کتاب المعجم الكبير " کې حدیث نمبر: **۱۰۰۳*

راوي: ** بهزبن حکیم عن أبيه عن جدّه **

** جزء ۱۹، صفحه ۴۱۶ **

درجه حدیث : دا حدیث صحیح دی، امام الباني رحمه الله په "السلسلة الصحيحة" کې (حدیث نمبر **۲۶۷۳**) تصحیح کړی.

۲. د حدیث ژباړه:

رسول الله ﷺ وفرمایل: "درې سترګې دي چې دوزخ به یې نه ویني."

< * هغه سترګه چې د الله په لاره کې یې څارنه (پیره) کړې وي. *

< * هغه سترګه چې د الله له وېرې ژرلې وي، *

< * او هغه سترګه چې د الله له حرامو څخه یې ځان ساتلی وي (یعني نظریې نه دی پرې کړی). **>

۳. مخ تصره شرح:

عین حرست فی سبیل الله

یعني هغه کس چې د الله دین، مسلمانانو، یا سرحداتو لپاره پیره کړې وي، حتی که یوه شپه وي — دا د جهاد یوه بڼه ده.

عین بکت من خشية الله

یعني هغه څوک چې د الله له وېرې، د آخرت د حساب، یا د گناهونو له امله په پټه ژاړي. دا د ایمان نښه ده.

عین غضبت عن محارم الله

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

يعني هغه سترگه چې د نا محرمو يا حرامو شيانو ليدو نه ځان ساتي. دا د نفس کنترول او تقوی نېنه ده.

۴. فقهي احکام او استنباطون ه:

۱. **په پته عبادت (لکه ژړا) کې لوی اجر شته**

دا عمل يوازې د الله لپاره وي، نو اخلاص پکې زيات وي.

۲. **د سترگو کنترول يو ستر عبادت دی**

که څوک خپل نظر کنترول کړي، نو دا د زړه، عقل، او نفس د کنترول نېنه ده.

۳. په ديني پیره (کارد) کولو کې عظيم ثواب دی.

حتی که جنگ ونشي، صرف د پیره کولو نیت هم ثواب لري.

۴. دوزخ نه نجات د عمل له لارې ممکن دی.

دا درې اعمال د جنت لاره هواروي او دوزخ نه انسان ساتي.

۵. مهم ټکي (نکات):

-عمل کوچنی ښکاري، خو اجر يې لوی دی.

-الله تعالی د سترگو عبادت ته هم ارزښت ورکړی.

-خشیت، جهاد، او عفت درې بنسټيز صفات دي.

-په زړه کې ویره او په سترگو کې اشک د نجات وسیله ده.

-که څوک له حرامو سترگې ټیټي کړي، دا يې د تقوی نېنه ده.

۶. منابع او مراجع (له ج ز او ص ف ح ي سره):

کتاب	جلد / جزء	صفحه يا حديث نمبر
المعجم الكبير (طبراني)	جلد ۱۹	صفحه ۴۱۶ - حديث ۱۰۰۳
السلسلة الصحيحة (الباني) —		حديث نمبر ۲۶۷۳
مجمع الزوائد (هيثي)		کتاب الجهاد ذکر شوی روايت شته

*****

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

▪ ژباړه: رسول الله ﷺ وفرمايل: درى سترگې دي چې د دوزخ اور به پرې هېڅکله ونه لگي: هغه سترگه چې د الله په لاره کې يې پاس ولي کړى وي (يعنې د مسلمانانو ساتنه يې کړې وي)،

هغه سترگه چې د الله له وېرې ژرې وي، او هغه سترگه چې د الله له حرامو شيانو نه يې نظر ساتلى وي.

۱۰. د اولاد له لاسه د صبر کولو اجر :

▪ حديث ۱:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
«لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَالِدِ، فَتَمَسَّهُ النَّارُ، إِلَّا تَجَلَّهَ الْقَسَمُ»^{۱۶}

۱۶ - متفق عليه: رواه البخاري ومسلم يقيناً! لاندې د حديث: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:

«لَا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَالِدِ، فَتَمَسَّهُ النَّارُ، إِلَّا تَجَلَّهَ الْقَسَمُ».

۱. -تخريج او درج ه:

- دا حديث *صحيح البخاري* کې را نقل شوى دى، حديث نمبر *۶۶۵۶* په نسخه کې، د شرح او درجه سره

صحيح كڼل شوى دى. ([1][dorar.net], [2][Surah Quran])

- په *صحيح مسلم* کې هم په مشابه روايت کې شتون لري، حديث نمبر *۲۶۳۲*، په باب "فضل من يموت

له ولد فيحتمسبه". ([3][حديث صحيح مسلم])

-همدارنگه په *موطأ امام مالك* کې هم ثبت دى، په جلد ۱، صفحه *۲۳۵* - لاندې—په باب "الحسبة

في المصيبة". ([4][ito.lib.eshia.ir], [5][hadithprophet.com])

۲. -مختره شرح:

- دا حديث وايي چې که د يو مسلمان درې اولادونه (نارينه يا ښځينه)، له منځه ولاړ شي، او پلار يا مور ورسره

په پوره ايمان، رضا او صبر عمل کوي (*احتساب*); نو د دوزخ اور به يې ونه نيسي لمس به يې نه کړى—

يعنې دوى د دوزخ نه بچ کولو په توگه يې حفاظت کيږي—خوبيا هم د "تجله القسم" مودې سره يې ممکن

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

د اور مزه وڅکي، هماغسې چې د قرآن په آيت کې راغلي: *«وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا»*. ([IslamWeb][6],)

[dorar.net][1], [Surah Quran][2])

۳. - مهم ټکي او استنباطون ه:

۱-- ثواب عظيم د صبر او رضا لپاره :

- د اولاد له لاسه ورکول ډېر لوی فشار دی، خو څوک چې مسلمان وي او په الله رضا ولري، د لوی اجر مستحق کېږي.

۲- تحلّة القسم " تعبير معنوي ده، نه حقيقي:

- دا يو داسې حالت دی چې د اور لمس يوازې د ژر تېرېدو په توګه وي، لکه ژر د پله پرسر تېرېدل، نه د دايم

اور کې سوځېدل. ([dorar.net][1], [ito.lib.eshia.ir][4])

۳- احتساب د عمل شرط دی:

- صرف د مصيبت پېښېدل بسنه نه کوي؛ بلکه په صبر، رضا او احتساب سره عمل کول شرط دی.

۴- د نارو او صبر اهميت :

- حديث اشاره کوي چې د صبر دروازه د مصيبت په لومړۍ شېبه کې ده. (الصبر عند الصدمة الأولى).

۵-- ولادت د انسان لپاره آزمېنت هم دی او اجر هم.

- الله تعالی د انسان د امتحان د مخې ته راڅرګندېدونکو دردونو پر ځای اجر هم ټاکي.

۴- ټوليز جدول - خلاصه :

عنصر	تفصيل
- حديث	لا يموت لأحد من المسلمين ثلاثة من الولد... إلا تحلّة القسم
- منابع	بخاري (٦٦٥٦)، مسلم (٢٦٣٢)، موطأ مالك (جزء ١، صفحه ٢٣٥)
- درجه	صحيح
- معنوی تفسیر	د صبر او رضایت له امله د دوزخ محدود لمس یا تېرېدنه
- استنباطات	صبر، رضا، احتساب، حب د الله تعالی، تلاش برای عبادت

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

▪ ژباړه:

رسول الله ﷺ وفرمايل: که د يو مسلمان درې ماشومان وفات شي، دوزخ اور به هغه ته و نه رسي، مگر هومره چې د الله قسم پوره شي.

▪ د حديث شرح (د امام نووي له قوله):

• "تحلة القسم" معنا دا ده چې د الله قسم بايد پوره شي، يعنې د هغه آيت په معنی:

﴿وَإِنْ مِّنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا﴾

يعنې: "تاسو ټولو ته به د دوزخ له مخې تېرېدل وي"

*****

۱۷ - مريم: ۷۱ . يقيناً! د الله تعالى دا مبارکه آيه: ﴿وَإِنْ مِّنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا﴾

ژباړه: "او هېڅوک له تاسو څخه نشته، مگر دا چې (دوزخ ته) به ننوځي (يا به تېرېږي)".

۱. مخ تصره شرح:

* دا آيه د *دوزخ پرسر د تېرېدلو* يادونه کوي.

* اکثر مفسرين وايي، دلته "وُزُود" معنی ده: **تېرېدل، نه دايم پاته کېدل*.

* يعنې *ټول خلک*، حتی *صالحين او مؤمنان* به هم د دوزخ پرېل صراط يا سيمه تېرېږي، خو *دوزخ به

يوازې کفار وسوځي*، نه مؤمنان.

* دا د الله يو *قسم* دی، ځکه چې له مخې يې راځي:

< ﴿كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا﴾ >

< *دا د ستا پر رب حتمي او پرېکړل شوی حکم دی.* >

۲. د "ورود" لغوي معنی:

| وارد | داخلېدل، رسېدل، يا ور تېرېدل |

واردېدا دلته د *دوزخ پرسرور تېرېدو* معنا لري — نه لازماً د اور سوځول.

۳. تفسیر د مفسرینو له قول ه:

| تفسیر لنډیز |

| مفسر |

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

-ابن عباس*	هر څوک به د دوزخ پر سر تېرېږي؛ مؤمن به خلاص شي، کافر به پکې وسوځي.
-قتاده*	دا تېرېدنه د پل صراط پر سر ده، چې دوزخ ته غځېدلی دی.
-ابن کثیر*	الله به مؤمنانو ته نجات ورکړي، او دا "وُزُود" د ابتلاء يا تېرېدو په معنی دی.
-طبري*	دا تېرېدل د امتحان او عدل يوه برخه ده. د هر انسان د عمل ازمېښت کېږي.

۴. استنباطات (فقهی او عقی دوي):

۱. -تول انسانان د ابتلاء له لارې تېرېږي.
حتی مؤمن هم د قیامت پر ورځ د صراط (د دوزخ په سر) نه تېرېږي.

۲. -دوزخ د هر چا لپاره موجود دی، خو نه د هر چا د پاتېیدو ځای.
دوزخ ته ننوتل شرط دی، خو مخلص مؤمنان ژغورل کېږي.

۳. -د الله عدالت مطلق دی:

هر څوک ازمېښت ويني، بی له استثنا.

۴. -نجات د ایمان او عمل صالح له مخې دی:

تقوی، صبر، او توکل له دې وړ تېرېدو خلاصون راولي.

۵. -قرآن کریم کله ناکله مختصر الفاظ کاروي، خو ژور مفاهیم لري:

"وَأَرِدُهَا" یو کلمه ده، خو پراخ عقیده وي مفاهیم لري.

۵. مهم ټکي (نکات):

* "واردها" معنا *دوزخ ته د داخلېدو یا وړ تېرېدو* ده، نه لزوماً سوځېدل.

* دا آیت د *عدالت، ابتلاء، او نجات* ښکاره تصویر وړاندې کوي.

* حتی *پیغمبران او اولیاء به هم* د قیامت پر ورځ د ابتلاء پر پله تېرېږي.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

- مگر مومنان به زر خلاص شي يا به د اور له لمس پرته صرف تېر شي. دا د الله د وعدي پوره کېدل دي، نه دا چې مومنان به هم په عذاب شي.

■ حديث ۲:

رواه الطبراني في الكبير (۲۳۱) عن وائلة رضي الله عنه قال: إني سمعت رسول الله ﷺ يقول: مَنْ دَفَنَ ثَلَاثَةً مِنَ الْوَالِدِ، حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ»^{۱۸}

* دا آيت د انسان لپاره يو *تنبیه* ده چې خپل اعمال سم کړي.

لنډه پایله:

< دا آيت انسان ته يادونه کوي چې نجات آسانه نه دی، ټول انسانان به د ابتلاء له پل څخه تېرېږي، خو يوازې هغه به نجات مومي چې ايمان، صداقت، او صبر ولري.

*****

^{۱۸} - صححه الألباني في صحيح الجامع: ۶۲۳۸ د حديث: * «مَنْ دَفَنَ ثَلَاثَةً مِنَ الْوَالِدِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ» *

۱. تخريج:

* حديث د *طبراني په کتاب "المعجم الكبير" کې روايت شوی دی، د حديث شميره *(۲۳۱)* دی. داد *سنان مولى وائلة* له لارې ذکر شوی دی.

* الباني رحمه الله* دا حديث **صحيح** بللی دی (په "صحيح الجامع" کې).

۲. مخ تصره شرح:

-دا حديث وايي چې: "څوک چې درې ماشومان يې چې په تقوا او د الله رضا سره پر دويمه دنيا ولاړ شي (يعني نه رسېدلي وي)، ووري؛ الله تعالى د ده لپاره دوزخ منع کوي—يعني هغه ته دوزخ د لمس يا عذاب سزا نه ورکول کېږي."

دلته "دفن" نه اشاره ده پر دې چې ماشومان د لمانځه په وخت نه وي رسېدلي او دا د الله رحمت دی چې د مظلوم مور يا پلار محافظت کوي.

۳. فقهي احکام او استنباطات:

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

* صبر او احتساب* د مصيبت پر وړاندې ستر اجر لري.

* د کوچني عمر مرگ د انسان لپاره امتحان دی، خو اجر يې هم زيات دی.

* دا حديث د *رحمت او جنت د اميد پر لور لارښود دی*—يو ډاډ ورکوي چې الله تعالی د خپلو بندگانو په زړه کې رحم پيدا کوي.

* دا حديث د هغو کسانو تسلی ده چې خپل واک په ماشومانو د خدايي تقدير لاندې ورکړي.

۴. مهم ټکي (نکات)

۱. ثواب د نیت او صبر اثر دی*—صرف دفن بسنه نه وي؛ بلکه صبر او رضا هم مهمه ده.

۲. مصيبتونو ته انساني غبرگون مشروع دی*—خو د الله رضا غوره حالت دی.

۳. دا حديث د-ياور د خلکو لپاره يوه تسلی ده ، د کوچنيو له امله ژوند يې ازمولی او اجر يې زيات دی.

۵. من ابع، جزء او صفح ه:

* معجم الكبير د "باب الوفاة" يا "كتاب الجنائز" لاندې راځي،

* د *صحيح الجامع (الباني) * نسخه کې، حديث د نمبر *۶۲۳۸* په توگه ثبت دی.

۶. لنډيز جدول:

عنصر-	توضیح
-حديث	مَن دَقَنَ ثَلَاثَةً مِّنَ الْوَالِدِ...
-سرچينه	المعجم الكبير – طبراني (حديث ۲۳۱)
-درجه	صحيح (الباني)
-په پښتو	څوک چې درې ماشومان يې مړه شي، الله به يې د دوزخ له اوره وساتي
-احکام/استنباط	صبر، رضا، رحمت، اجر قرب د الله په منظور کې دی
-صحيح الجامع	نمبر **۶۲۳۸

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

ژباړه: .....

واثله رضي الله عنه وايي: ما د رسول الله ﷺ دا خبره واورېده:
"څوک چې درې اولادونه خاورو ته وسپاري (يعنې وفات شي): الله به په هغه اور حرام
کړي".

◆ لنډيز:

دغه احاديث مور ته دا ښوونه کوي چې:

- د نظر ساتل (غض البصر)،
  - د الله له وېرې ژړل،
  - د مجاهدينو حفاظت کول،
  - د اولاد له لاسه د صبر کولو اجر،
- داسې اعمال دي چې کونکي به يې دوزخ ته نه داخلېږي.

خو عمومي قاعده دا ده چې:

د الله او د هغه د رسول ﷺ اطاعت د نجات اساسي لاره ده، او هر څوک چې فرمانبردار
وي، الله به يې له اوره وساتي.

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

پايله

الحمد لله شکر چې وتوانيدلم دغه مهم اعمال چې ظاهرا ډير اسان او ساده دي تر خپلې وسې راتول او وژباړم دغه عملونه . يعنې د توحيد وينا په اخلاص سره، بڼه اخلاق، او د الله په لاره کې هڅه او مبارزه . هغه برکتناک عملونه دي چې رسول الله ﷺ د هغو په اړه وعده کړې چې دوزخ به يې کوونکي ته نه ورننوځي، که خالص نيت ولري.

البته، لاندې د هغه عملونو تفصيلي ليست درته وړاندې کوم، چې رسول الله ﷺ پکې دا وعده کړې چې د دوزخ اور به يې کوونکي ته نه ورننوځي، او د هر حديث عربي متن مې هم درسره راوړی، لکه څنگه چې دې غوښتنه کړې.

دا ټول اعمال مور ته دا را بڼي چې د الله د رضا لپاره ساده او خالص عملونه څومره ستر اجر لري. د انسان ژغورنه يوازې د الله په رحمت او د هغه په اطاعت کې ده، نه په مجرد اميد يا هوس.

هيله ده چې مور ټول له دې مبارکو احاديثو الهام واخلو، خپل عملونه اصلاح کړو، او هغه لارې غوره کړو چې د جنت لوري ته مو بيايي. له الله تعالى نه دعا غواړو چې مور ته دا اعمال اسانه کړي او د دوزخ له اوره مو خلاص کړي.

والله ولي التوفيق.

محمد بشير مدني

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

د منابعو فهرست

١. حديثي منابع (اصلي کتابونه)

نوم کتاب	مؤلف / توضیح	ناشر / ځای / کال
صحيح البخاري	امام محمد بن اسماعيل البخاري	دار طوق النجاة، رياض - ٢٠٠٠ م -
صحيح مسلم	امام مسلم بن الحجاج	دار إحياء التراث العربي، بيروت - ١٩٩٨ م -
سنن الترمذي	الامام محمد بن عيسى الترمذي	حقيقه وخرج أحاديثه وعلق عليه: بشار عواد معروف الناشر: دار الغرب الإسلامي - بيروت الطبعة: الأولى، ١٩٩٦ م عدد الأجزاء: ٦
سنن الترمذي (أحمد شاكر)	محققين: احمد شاكر، فؤاد عبد الباقي، عوض	مكتبة مصطفى الحلبي، ١٩٧٥ م 5
تحفة الأحوزي	شرح د سنن الترمذي - أبو العلا محمد عبد الرحمن بن عبد الرحيم المباركفوري (ت ١٣٥٣ هـ)	المؤلف: الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت عدد الأجزاء: ١٠
سنن أبي داود	ابو داود - محقق: محمد محيي الدين	المكتبة العصرية - صيدا/بيروت 4
سنن النسائي (بحاشية السندي)	النسائي، السيوطي، السندي	مكتب المطبوعات الإسلامية - حلب، ١٩٨٦ م 8
سنن ابن ماجه	ابن ماجه - محقق: محمد فؤاد عبد الباقي	دار إحياء الكتب العربية 2

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

نوم کتاب	مؤلف / توضیح	ناشر / خای / کال
السنن الكبرى	امام البيهقي - محقق: محمد عبد القادر عطا	دار الكتب العلمية، ٢٠٠٣ م (فهارس ١) ١١
صحيح ابن حبان	ابن حبان البستي - سونمز، آي دمير	دار ابن حزم - ٢٠١٢ م (فهارس ١) ٨
صحيح ابن خزيمة	محقق: محمد مصطفى الأعظمي	المكتب الإسلامي - بيروت 4
السلسلة الصحيحة	الألباني	مكتبة المعارف - رياض، ١٩٩٥-٢٠٠٢ م 7
صحيح الجامع	الألباني	المكتب الإسلامي 2
مسند أحمد	امام احمد - تحقيق: شعيب ارنؤوط او نور	مؤسسة الرسالة، ٢٠٠١ م (فهارس ٥) ٥٠
المعجم الأوسط	أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (٢٦٠ - ٣٦٠ هـ) المحقق: أبو معاذ طارق بن عوض الله بن محمد - أبو الفضل عبد المحسن بن إبراهيم الحسيني	المؤلف: الناشر: دار الحرمين - القاهرة عام النشر: ١٤١٥ هـ - ١٩٩٥ م عدد الأجزاء: ١٠ (الأخير فهارس)
المعجم الكبير	سليمان بن أحمد بن أيوب بن : مطير اللخمي الشامي، أبو القاسم الطبراني (ت ٣٦٠ هـ) المحقق: حمدي بن عبد المجيد السلفي [ت ١٤٣٣ هـ]	دار النشر: مكتبة ابن تيمية - القاهرة الطبعة: الثانية ، عدد الأجزاء: ٢٥ ويشمل القطعة التي نشرها لاحقا المحقق الشيخ حمدي السلفي من المجلد ١٣ (دار الصميعي - الرياض / الطبعة الأولى، ١٤١٥ هـ - ١٩٩٤ م)
موطأ الإمام مالك	مالك بن أنس صححه ورقمه وخرج أحاديثه وعلق عليه: محمد فؤاد عبد الباقي [ت ١٣٨٨ هـ]	الناشر: دار إحياء التراث العربي، بيروت - لبنان عام النشر: ١٤٠٦ هـ - ١٩٨٥ م عدد الأجزاء: ١

٢. شروح الحديث (شرحونه او فقه الحديث)

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

نوم	مؤلف / توضیح	ناشر / يادښت
فتح الباري	ابن حجر العسقلاني	المكتبة السلفية - ١٣ جلدې
عمدة القاري	بدر الدين العيني	دار الفكر
عون المعبود شرح سنن أبي داود، ومعه حاشية ابن القيم: تهذيب سنن أبي داود وإيضاح علله ومشكلاته	محمد أشرف بن أمير بن علي بن حيدر، أبو عبد الرحمن، شرف الحق، الصديقي، العظيم آبادي (ت ١٣٢٩هـ)	المؤلف: الناشر: دار الكتب العلمية - بيروت الطبعة: الثانية، ١٤١٥ هـ عدد الأجزاء: ١٤
مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح	علي بن (سلطان) محمد، أبو الحسن نور الدين الملا الهروي القاري (ت ١٠١٤هـ)	المؤلف: الناشر: دار الفكر، بيروت - لبنان الطبعة: الأولى، ١٤٢٢هـ - ٢٠٠٢م عدد الأجزاء: ٩
المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج	أبوزكريا محيي الدين يحيى بن شرف النووي (ت ٦٧٦هـ)	المؤلف: الناشر: دار إحياء التراث العربي - بيروت، الطبعة: الثانية، ١٣٩٢ عدد الأجزاء: ١٨ (في ٩ مجلدات)
شرح العقيدة الطحاوية	ابن أبي العز الحنفي [ت ٧٩٢هـ] حققها وراجعها: جماعة من العلماء خرج أحاديثها: ناصر الدين الألباني	الناشر: المكتب الإسلامي، بيروت - لبنان الطبعة: التاسعة، ١٤٠٨ هـ - ١٩٨٨ م ثم أعاد طبعها (بنفس ترقيم الصفحات): دار السلام بالقاهرة ١٤٢٦ هـ، وأوقاف قطر ١٤٣٥ هـ عدد الصفحات: ٥٣٦
معارج القبول بشرح سلم الوصول إلى علم الأصول	حافظ بن أحمد بن علي الحكمي (المتوفى: ١٣٧٧هـ) المحقق: عمر بن محمود أبو عمر	الناشر: دار ابن القيم - الدمام الطبعة: الأولى، ١٤١٠ هـ - ١٩٩٠ م عدد الأجزاء: ٣

٣. فتاوى او معاصرو علماوو آثار

* هغه اعمال چې د دوزخ له اوره د خلاصون سبب گرځي *

توضیح	نوم
د شیخ ابن باز فتاویٰ مجموعه	مجموع فتاویٰ ابن باز
رسمي ویب‌سایت	موقع الشيخ ابن باز
د شیخ محمد المنجد فتاویٰ ویب‌سایت	الإسلام سؤال وجواب
د سنتو خپرولو اداره	مركز السنة النبوية
د الدر السنية جامع حدیثي، عقیدوي، او فقهی معلومات	الدر السنية
پراخ اسلامي ویب‌سایت	إسلام ويب
د حدیثي بحثونو فورم او آرشیف	ملتقى أهل الحديث

۴. نور مصادر او کتابتونونه

نوم	مؤلف / توضیح	ناشر / یادښت
رياض الصالحين	النووي - تحقيق: شعيب الأرنؤوط	مؤسسة الرسالة، ۱۹۹۸م - ۵۲۷ مخه
مجمع الزوائد	الهيثمي - تحقيق: حسام القدسي	مكتبة القدسي، ۱۹۹۴م - ۱۰ جلدې
المكتبة الشاملة	د اسلامي کتابونو کمپيوټري مجموعه	انټرنیټ
المكتبة الشاملة الحديثة	عصري نسخه د الشاملة	انټرنیټ

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**